

Aan het bestuur van de
moskeeën in Nederland

Amsterdam, 10 december 2015
Kenmerk: 2015-076/665/BvdH/mk
Betreft: Horizontale geloofsvrijheid

Geachte heer, mevrouw,

Op 10 december presenteerden de Internationale Humanisten het 'Freedom of Thought Report'. Daarin is bijeengebracht hoe het gesteld is met de vrijheid van 'ongelovigen' in de wereld. 'Ongelovigen' hebben niet alleen te vrezen voor overheden, maar steeds vaker voor medeburgers.

De achterstand die 'ongelovigen' hebben varieert wereldwijd sterk. Sommigen ervaren beperkingen op de arbeidsmarkt, ze mogen hun mening niet uiten, ze komen niet in aanmerking voor politieke functies, kunnen niet trouwen of hun bestaan wordt systematisch ontkend. In het ergste geval worden 'ongelovigen' vervolgd en ter dood veroordeeld. In 55 landen is afvalligheid of godslastering strafbaar, in 13 landen riskeer je daarvoor zelfs de doodstraf. Ondanks - of misschien wel: dankzij - het feit dat de secularisatie ook in islamitische landen doorzet, zijn het vooral die landen waar straffen voor godslastering en afvalligheid de afgelopen tijd zijn aangescherpt. Zo werd in Saoedi-Arabië vorig jaar atheïsme voor de wet gelijkgesteld met terrorisme, wat dit jaar tot diverse doodsvonnissen leidde.

Naast deze top-down vorm van mensenrechtenschending door overheden en staten is het ontbreken van 'horizontale' geloofsvrijheid, de vrijheid die mensen elkaar onderling geven, een groeiend probleem. De omvang van dit probleem sterk verschilt per land, maar het speelt ook in Nederland: hoewel Nederland goed 'scoort' wat betreft wettelijke bescherming van individuele vrijheid, hebben met name ex-moslims het in informele kring niet gemakkelijk. Veel van hen besluiten om hun opvattingen niet uit te spreken uit angst voor sociale uitsluiting en te worden uitgestoten door de familie. Het blijkt niet eenvoudig te zijn om in de familiekring een ongelovige zoon of dochter te accepteren, noch voor hen om zich hierover uit te spreken.

Het is belangrijk dit probleem duidelijk te benoemen en tolerantie te bepleiten. Daar hebben wij ideeën over die we graag met u zouden willen bespreken.

Naast sociale uitsluiting is er in het buitenland vaak sprake van fysiek geweld. In Bangladesh werden dit jaar al vijf atheïstische bloggers letterlijk doodgehakt door extremistische islamitische mede-burgers. De twee aanslagen in Parijs dit jaar, maar ook die in Beirut, Turkije en Egypte, vallen in dezelfde categorie: niet-statelijke netwerken dringen hun religieuze visie met grof geweld op aan 'ongelovigen'. Zij verstaan daaronder zowel atheïsten en humanisten, als ook andersdenkende moslims en aanhangers van andere religies. Anders dan bij mensenrechtenschendingen door overheden, is het lastig deze aanslagen te adresseren bij aanhangers van Islamitische Staat (IS), Boko Haram en Al Quaida. Des te belangrijker is het dat we ons naar elkaar en naar de wereld blijven uitspreken voor het recht andersdenkend en/of ongelovig te zijn.

Vorig jaar deden 126 islamitische geestelijken, uit de hele wereld, een oproep aan de aanhangers van 'IS' voor verdraagzaamheid en tegen geweld. In de brief die zij schreven namen zij behartenswaardige stellingen in. Zo werd respect gevraagd voor andersdenkenden binnen de islam, maar ook de 'broeders van het Boek', te weten de joden en de christenen. Er werd echter met geen woord gesproken over overige religies en levensbeschouwingen, noch over het recht op afvalligheid of religiekritiek.

Het Humanistisch Verbond vindt dan ook dat er nog belangrijke stappen moeten worden gezet om het recht op 'anders zijn' te benadrukken. Dat geldt overigens uitdrukkelijk ook voor het recht om uit vrije wil moslim te zijn, in alle soorten verscheidenheid daarin.

In het debat over religieuze tolerantie is het recht om 'ongelovig' of 'afvallig' te kunnen zijn een belangrijk ijkpunt. Het is van cruciaal belang dat dit onomwonden wordt onderschreven, zowel in de moskee, bij islamitische instituties, als in het onderwijs. Dat recht dient iedereen. Immers, als iedereen het fundamentele recht heeft om 'ongelovig' te mogen zijn in de ogen van een ander, is er voor iedereen plek: voor orthodoxen, gematigde en ex-moslims, als ook alle andere (on)gelovigen.

Het Humanistisch Verbond realiseert zich dat er al vele moslims zijn in Nederland die dit uitgangspunt persoonlijk onderschrijven, maar we stellen ook vast dat er te vaak nog problemen zijn met het onderwerp 'afvalligheid' en het recht daartoe. Ik ga hierover graag met u het gesprek aan en zie uit naar uw reactie.

Met vriendelijke groet,

Boris van der Ham

Voorzitter van het Humanistisch Verbond